

Мирослав СІРКО

*аспірант кафедри історії України та правознавства
Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8176-9405>
e-mail: myroslaav@gmail.com*

ПОСТАТЬ ІВАНА ГУБКИ В МАТЕРІАЛАХ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ 1967 РОКУ

Розкрито інформаційний потенціал кримінальної справи (1967) як джерела до історії життєвого шляху І. Губки. Встановлено, що поряд з іншими видами джерел цей тип – важлива складова комплексного біографічного дослідження учасника українського визвольного руху. Виявлено, що на її основі можна точно з'ясувати дату та місце арешту, повну інформацію про сім'ю, інкриміновані статті Кримінального кодексу, вирок, термін та місце відбування покарання, факт реабілітації.

Виокремлено й основні обвинувачення, які визнав сам І. Губка: по-перше, зберігання та розповсюдження серед свого оточчя антирадянської літератури; по-друге, обговорення із З. Красівським, Г. Прокоповичем, М. Меленем питання вдосконалення форми та змісту журналу «Воля і Батьківщина» й ширшого його розповсюдження; по-третє, пошук грошей задля придбання шрифту для виготовлення журналу друкарським способом. Водночас зі справи простежено намагання самого І. Губки приховати свою участь та участь інших осіб в антирадянській роботі, однак після очних ставок і свідчень усе ж змушений був зізнатися.

З'ясовано, що І. Губка був звільнений з ув'язнення 27 березня 1973 р., а із спецпоселення – 1977 р. Відстежено, що у справі працювали старший слідчий УКДБ при РМ УРСР у Львівській обл. капітан Клименко, старший слідчий слідчого відділу УКДБ при РМ УРСР у Львівській обл. капітан Харитонов, слідчий слідчого відділу УКДБ при РМ УРСР у Львівській обл. старший лейтенант Тарасенко.

Ключові слова: Іван Губка, кримінальна справа, український визвольний рух, репресивна система.

Вивчення життєвого шляху відомих, однак малодосліджених особистостей має важливе історичне значення. Водночас відновлюється і формується пам'ять як про саму визвольну боротьбу українського народу за свою незалежність, так і їхній конкретний внесок у неї. До наукового обігу вводяться невідомі чи маловідомі джерела. До таких постатей належить й Іван Губка.

Життя і діяльність І. Губки в сучасній історіографії розкриті не повністю. Окрема невеличка енциклопедична довідка про нього міститься в багатотомному виданні «Реабілітовані історією» (Смолій, 2020), коротку довідку опублікував Богдан Павлів (Павлів, 2002), значно більше інформації зібрав відомий дослідник Юрій Зайцев (Зайцев, 2016).

Іван Губка. Фото з архівно-кримінальної справи 1967 р.

Варто наголосити, що й сам І. Губка підготував та опублікував кілька мемуарних нарисів про діяльність українського визвольного руху 1940–1950-х років, перші – у 1997 р. та 1998 р., – це фактично спогади про його життєвий шлях (Губка, 1997; Губка, 1998). У подальші роки почали з'являтися його публіцистичні тексти про Ярославу Стецько, Конгрес українських націоналістів та ін. (Губка, 2010; Губка, 2002а). Окремо треба відзначити й серію публікацій про діяльність структурних ланок українського визвольного руху та його діячів, які, попри серйозні недоліки під час підготовки та написання, все ж є історіографічним фактом, який має значення у комплексному вивченні функціонування Львівського краю Організації українських націоналістів (ОУН) (Губка, 2004; Губка, 2005а; Губка, 2000а; Губка, 2000b; Губка, 2002b; Губка, 2003; Губка, 2005b; Губка, 2006а; Губка, 2006b; Губка, 2007; Губка, 2009; Губка, 2011; Губка, 2012; Губка, 2013а; Губка, 2013b; Губка, 2013c; Губка, 2001).

Для повноцінного ж розкриття постаті І. Губки особливе значення, звісно, мають його дві кримінальні справи (попри весь їхній суб'єктивізм). За матеріалами першої (за 1948–1949 рр. (Архів УСБУ ЛО-1; Архів УСБУ ЛО-2)) автор підготував і подав до друку статтю, натомість аналіз другої (за 1967 р. (Архів УСБУ ЛО-3; АУСБУ ЛО-4; АУСБУ ЛО-5; АУСБУ ЛО-6)) відсутній. Тому мета статті – розкрити інформаційний потенціал кримінальної справи 1967 р. як джерела до вивчення життя та діяльності І. Губки.

Важливе джерело до вивчення життєвого та підпільного шляху особистості – її кримінальна справа. Як уже зазначено, І. Губку заарештовували та засуджували двічі, тому матеріали другого кримінального переслідування стали суттєвим доповненням до розкриття його життєпису. Справа розпочата 21 березня, а закінчена 20 липня 1967 р. (хоча в ній містяться документи і пізнішого періоду). По ній, окрім, звісно, самого Івана Губки, проходили Зеновій Красівський, Мирослав Мельнь, Григорій Прокопович. А також міститься серйозна джерельна база із протоколів допитів Семена Корольчука, Степана Вардинця, Івана Могитича.

Справу 21 березня 1967 р. відкрив старший слідчий УКДБ (Управління Комітету державної безпеки) при Раді Міністрів (РМ) УРСР у Львівській обл. капітан Кли-

менко (ім'я не встановлено) (затвердив начальник УКДБ при РМ УРСР у Львівській обл. генерал-майор Полудень (ім'я не встановлено)), який після розгляду матеріалів відносно Григорія Прокоповича (1928 р. н.) видав постанову про порушення відповідного кримінального провадження (АУСБУ ЛО-3, арк. 12–13).

Начальник слідчого відділу УКДБ при РМ УРСР у Львівській обл. підполковник Сергадєєв (ім'я не встановлено) (погодив начальник УКДБ при РМ УРСР у Львівській обл. генерал-майор Полудень), розглянувши матеріали кримінальної справи (тоді № 133) з обвинувачення Г. Прокоповича, М. Меленя, І. Губки, З. Красівського за ч. 1 ст. 62 КК (Кримінального кодексу) УРСР і враховуючи складність її розслідування, значний обсяг слідчих заходів, керуючись ст. 114-1 та 119 КПК (Кримінально-процесуального кодексу) УРСР, 25 березня 1967 р. видав постанову про призначення у справі декількох слідчих: заступника начальника слідчого відділу УКДБ лейтенанта Кірста (ім'я не встановлено) (старший групи), старших слідчих слідчого відділу УКДБ майора Денисова (ім'я не встановлено), капітана Клименка, капітана Харитонова (ім'я не встановлено) та слідчого старшого лейтенанта Тарасенка (ім'я не встановлено), про що й оголосили обвинуваченим (АУСБУ ЛО-3, арк. 14).

Капітан Клименко (погодив начальник слідчого відділу УКДБ при РМ УРСР у Львівській обл. підполковник Сергадєєв, санкціонував заступник прокурора Львівської обл. державний радник юстиції 3-го класу Борис Антоненко) 27 березня 1967 р. видав постанову про застосування запобіжного заходу – взяття під варту Івана Губки (АУСБУ ЛО-3, арк. 15).

Згідно з анкетою заарештованого, І. Губка мав паспорт серії У11-ЕО № 513423, який видав 19 квітня 1961 р. Миколаївський райвідділ міліції Львівської обл. Проживав за адресою: м. Львів, вул. Миру, 83, кв. 15. У 1965 р. заочно закінчив Львівський торгово-економічний інститут. Здобув спеціальність інженера-економіста (АУСБУ ЛО-3, арк. 17–17 зв.). Із рідних подано інформацію про членів родини: матір – Анастасію Андріївну Губку, 1890 р. н., уродженку с. Боброїди Нестерівського р-ну Львівської обл. (домогосподарку); брата – Миколу Миколайовича Губку, 1921 р. н., колгоспника колгоспу «Молода гвардія»; сестру – Парасковію Миколаївну Лупій (Губку), 1925 р. н., колгоспницю колгоспу «Молода гвардія»; сестру – Марію Миколаївну Підбережну (Губку), 1928 р. н., м. Перемишляни Перемишлянського р-ну, завідувачку навчальної частини середньої школи; сестру – Галину Миколаївну Денис (Губка), 1918 р. н., с. Крута Новопокровського р-ну Дніпропетровської обл., колгоспницю; дружину – Валентину Михайлівну Губку (Кукулевську), 1940 р. н., м. Львів, вул. Миру, 83, кв. 15, майстра фірми «Маяк»; сина – Ростислава Івановича Губку, 1963 р. н. (АУСБУ ЛО-3, арк. 18). У цьому документі міститься і словесний опис І. Губки: ріст високий (понад 171 см), колір волосся – русий, колір очей – зеленкуватий. З особливих прикмет – шрам на животі від операції на шлунку (АУСБУ ЛО-3, арк. 18 зв.).

Загалом, у справі є інформація про чотири обшуки: особистий, у квартирі, на роботі та в помешканні матері. Декілька копій документів до цієї кримінальної справи долучено з попередньої (АУСБУ ЛО-3, арк. 68). Серія документів із попереднього ув'язнення охоплювала документи, які характеризували І. Губку під час перебування в ув'язненнях. Усі переважно з негативними описами (АУСБУ ЛО-3, арк. 77–83).

Значно більше інформації містять протоколи допитів. Зокрема, в одному з перших за 29 березня 1967 р., який провів старший слідчий слідчого відділу УКДБ при РМ УРСР у Львівській обл. капітан Харитонов, стверджено, що він народився 24 бе-

резня 1932 р., на хут. Губки с. Боброїди Нестерівського р-ну Львівської обл. (АУСБУ ЛО-3, арк. 87). Продовжуючи, зазначав, що його батько Микола Григорович помер 1942 р., мати – Анастасія Губка (Лупій), проживала на хут. Губка, разом із сином Миколою Губкою (1921 р. н.). Він був одружений з Оленою Креховець, мав трьох дітей, працював у колгоспі. Сестра Галина Денис (1918 р. н.) проживала у с. Круте Новопокровського р-ну Дніпропетровської обл., працювала в колгоспі. Її чоловік загинув під час Німецько-радянської війни. Одна з її дочок вийшла заміж і навчалася на 3-му курсі Дніпропетровського університету. Друга дочка – Надія Кутняк – заміжня, працювала вчителькою у Дніпропетровській обл. Друга сестра Івана Губки – Парасковія Лупій (1926 р. н.) – проживала у с. Лупії Нестерівського р-ну Львівської обл., працювала в колгоспі, заміжня, мала трьох малолітніх дітей. Її чоловік – Микола Лупій – також працював у колгоспі. Третя сестра – Марія Підбережна (1928 р. н.) – заміжня, проживала у м. Перемишляни Львівської обл., працювала завідувачкою навчальної частини середньої школи. Її чоловік – офіцер запасу, працівник військкомату.

Іван Губка розповів, що до 1944 р. проживав із батьками, навчався у школі. Після закінчення семи класів, продовжив навчання у м. Львів, де проживав на квартирі (на вул. Куйбишева, 11, у Тамари Коновалової) разом із сестрою Марією, яка навчалася в учительському інституті. Проживаючи у Львові, закінчив 8-й та 9-й класи і почав навчатися у 10-му класі 11-ї середньої школи. Будучи учнем 10-го класу, у жовтні 1948 р. його заарештували органи державної безпеки, пред'явили обвинувачення у вбивстві провідника поштового вагону й антирадянській діяльності. Після засудження покарання відбував: 1949–1952 рр. – у Кенгіри Карагандинської обл.; 1952–1953 рр. – у м. Норильськ; 1953–1956 рр. – у м. Магадан.

У серпні 1956 р., після звільнення і ув'язнення, упродовж року працював робітником у пошуковій партії в Магаданській обл. Із липня 1957 р. Іван Губка проживав у м. Красноград, на вул. Радянській, 48, у свого родича Петра Лупія і до 1958 р. працював теслярем у Нововолинському спеціалізованому монтажному управлінні. Від квітня 1958 р. – у с. Розділ Миколаївського р-ну Львівської обл., працював комірником на швейній фабриці, водночас навчався заочно у Львівському торгово-економічному інституті (АУСБУ ЛО-3, арк. 88).

На початку 1963 р. Іван Губка разом із дружиною Валентиною Кукулевською переїхав у м. Львів, поселився на квартирі її матері Юлії Кукулевської (проживала на вул. Миру, 83, кв. 15). Проживаючи тут, І. Губка спочатку працював товарознавцем на базі «Укоопкультагору», а з 1965 р. – на Львівському заводі низьковольтних ламп, а дружина – майстром швейної фабрики фірми «Маяк» (АУСБУ ЛО-3, арк. 89).

У цьому ж протоколі І. Губка заперечив свою антирадянську агітацію і пропаганду, навіть наголосив, що з ніким не вів розмов, у яких би був наклеп на радянський державний і суспільний устрій, ніякої літератури антирадянського змісту не мав, навіть заявив, що не знає, хто цим займався (АУСБУ ЛО-3, арк. 89).

Відзначу, що І. Губка під час допитів намагався якомога менше видавати інформації, від більшості звинувачень відхрещувався. Звичайно, силовики здобули чимало доказів і провели очні ставки, зібрали свідчення, тому все ж він змушений був визнати інкриміновані йому обвинувачення.

У протоколі за 5 квітня 1967 р. старший слідчий слідчого відділу УКДБ при РМ УРСР у Львівській обл. капітан Харитонов наполягав і на обвинуваченні у придбанні друкарської техніки для налагодження видання журналу типографічним способом.

Іван Губка також заперечував ці факти. 6 квітня 1967 р. капітан Харитонов видав постанову про притягнення до відповідальності І. Губки, який, на його думку, достатньо повно викривався матеріалами справи (АУСБУ ЛО-3, арк. 110–111). Оскільки докази були незаперечними, то він змушений був зізнатися. Хоча і тут говорив, що не пам'ятає. У протоколі допиту за 6 квітня 1967 р. (проводив старший слідчий слідчого відділу УКДБ при РМ УРСР у Львівській обл. капітан Харитонов) І. Губка у пред'явленому обвинуваченні визнав себе повністю винним. Відтак почав розповідати про свою підпільну діяльність (АУСБУ ЛО-3, арк. 112–113). Він зазначив, що раніше, особливо на перших допитах і в заяві, розповідав про всі факти здійсненого злочину, вказані у постанові від 17 липня 1967 р. про притягнення як обвинуваченого (АУСБУ ЛО-3, арк. 205). Однак зізнавався, що на перших допитах окремі факти приховав, а окремі фрагменти розкривав неповністю і неточно.

Першим фактом було отримання антирадянських документів від Семена Корольчука, із яким спочатку познайомилися (через Богдана Гавриша) як із лікарем, коли ходив до нього на консультацію із приводу своїх проблем і синового захворювання (у 1964–1965 рр. разів чотири). Він приймав у себе вдома на вул. Плющева, буд. 12, кв. 2. Спочатку С. Корольчук передав книжки художньої літератури зі своєї домашньої бібліотеки. Пізніше, весною 1965 р., Семен Корольчук передав Іванові Губці на прочитання згорток документів, який «ходив по руках», у якому, крім виступу Івана Дзюби на вечорі Лесі Українки, були і частини віршів Василя Симоненка, антирадянські статті: «З приводу процесу над Погружальським» (написана рукою на учнівському зошиті), «Дві українські енциклопедії» в репродукції на 10–12 аркушах фотопаперу, а також фотоплівки, на яких був типографічний шрифт українською мовою, вказаної статті (АУСБУ ЛО-3, арк. 116, 206; АУСБУ ЛО-4, арк. 15). У 1965 р. Іван Губка ознайомив свого друга Івана Могитича зі статтею «З приводу процесу над Погружальським», яку він читав у нього вдома. Пізніше, влітку 1965 р., І. Губка І. Могитичу передавав також прочитати антирадянську статтю «Дві українські енциклопедії» (після повернення І. Губка її спалив).

Наприкінці літа 1965 р. Іван Губка передав Дмитрові Барандію (колишньому співслужбовцю та другу) статтю «З приводу процесу над Погружальським». За тиждень Д. Барандій повернув її (АУСБУ ЛО-3, арк. 207). Наприкінці березня 1966 р. С. Корольчук передав прочитати ще одну статтю – послання І. Дзюби. Тоді ж, у березні 1966 р., І. Губка на прохання С. Корольчука привіз йому шість–сім журналів «Воля і Батьківщина» за 1965 р. та 1966 р. Їх він передав С. Корольчукові на його роботі в пологовому на вул. Мечникова (АУСБУ ЛО-3, арк. 116).

Приблизно 1960 р. Іван Губка познайомився із Степаном Вардинцем, відтак вони подружилися. Від нього І. Губка довідався, що він також був засуджений та перебування в ув'язненні (на цьому ґрунті у них налагодилися стосунки). Він розповідав І. Губці, що проживає у м. Стрий, на квартирі. Знаючи, що С. Вардинець є фотографом-любителем, влітку 1965 р. у м. Львів І. Губка передав йому фотоплівки з текстом, отримані від С. Корольчука, просячи зробити з них декілька відбитків на фотопапері, відтак хотів прочитати сам і передати іншим особам. За деякий час, того ж 1965 р., під час зустрічі у м. Львів С. Вардинець запитав в І. Губки, чи може той дати почитати отриману фотоплівку М. Меленю. Останнього він знав зі спільного перебування у виправному таборі (АУСБУ ЛО-3, арк. 208).

Восени 1965 р. С. Вардинець приїхав у м. Львів і вперше прийшов до І. Губки, який познайомив його зі своїми дружиною та тещою. Вони сиділи й розмовляли на

побутові теми. Виходячи із квартири С. Вардинець у під'їзді будинку запитав, чи відомо щось про Український національний фронт (УНФ), у відповідь почув, що ні. Тоді він передав І. Губці завернутий у папір згорток. Наступного дня І. Губка відніс згорток до себе на роботу на завод низьковольтних ламп і там за відсутності співробітників його розгорнув. У згортку виявилось декілька саморобних журналів «Воля і Батьківщина», дві оунівські брошури, одна з них російською мовою («Хто такі бандерівці та за що вони борються»), друга українською – «Бюро інформації УГВР». Також ствердив, що приблизно сім–вісім журналів «Воля і Батьківщина» було у згортку (АУСБУ ЛО-3, арк. 209). Ці, отримані від С. Вардинця, журнали І. Губка за два рази (восени 1965 р. і весною 1966 р.), передавав читати І. Могитичеві, який після прочитання всі їх повернув.

Восени 1965 р. у Львові С. Вардинець познайомив І. Губку із З. Красівським, із яким одразу відбулася розмова про журнал «Воля і Батьківщина» (АУСБУ ЛО-3, арк. 210). Наголошував, що тризуб не варто було розміщувати в журналах і що журнали для ширшого поширення, зокрема і на східні області України, необхідно видавати типографічним шрифтом. Для цього І. Губка зізнався, що пообіцяв З. Красівському дістати шрифт та допомогти грошима.

Весною 1966 р. при зустрічі із С. Вардинцем у м. Львів І. Губка передав йому почитати антирадянську статтю «З приводу процесу над Погружальським», припускаючи, що ця стаття може бути надрукована в журналі «Воля і Батьківщина» (потім мав намір передати М. Меленю). Каже, що про публікації цієї статті у вип. 16 «Воля і Батьківщина» довідався на слідстві.

Весною 1966 р. С. Вардинець вдруге привіз у м. Львів і передав п'ять журналів «Воля і Батьківщина» за поточний рік, І. Губка їх прочитав та наприкінці весни передав С. Корольчуку, а той уже їх не повернув. Після отримання (вдруге) від С. Вардинця журналів «Воля і Батьківщина» весною того ж року він влаштував у м. Львів зустріч І. Губці з М. Меленем. Їхня розмова тривала 10–15 хв. Під час неї М. Мелень просив І. Губку віднайти для випуску журналу «Воля і Батьківщина» гроші та шрифт (АУСБУ ЛО-3, арк. 211).

Отримані вперше від С. Вардинця випуски журналу «Воля і Батьківщина» Іван Губка двічі (влітку 1966 р. п'ять–шість і восени 1966 р. два–три) передавав читати своєму доброму знайомому Василеві Вихотю. Із них взимку 1965–1966 рр. три журнали передав Володимирові Гурському, який їх за деякий час повернув. Потім всі отримані від Степана Вардинця журнали (приблизно сім–вісім штук) узимку 1966–1967 рр. передав співпрацівнику і товаришу Методієві Волошину (АУСБУ ЛО-3, арк. 212). За місяць–півтора В. Гурський приніс журнали на роботу і віддав. Після їх повернення, І. Губка передав прочитати йому частину статті «Послання Дзюби», віддрукованої на друкарській машинці. Приблизно за два тижні В. Гурський її повернув (АУСБУ ЛО-3, арк. 116). Із М. Волошином він познайомився 1965 р., коли прийшов на роботу на завод низьковольтних ламп, де працював інженером-технологом. Вони відразу налагодили добрі стосунки. Декілька разів Іван Губка та Методій Волошин разом із своєю дівчиною Дарією Курій ходили в театр. Під час зустрічей розмовляли про історію, літературу, мистецтво. Взимку 1966–1967 рр. М. Волошин передав прочитати написаний від руки лист від імені В. Чорновола на ім'я прокурора УРСР про судовий процес над Горинями й іншими. Після прочитання, за два–три дні, він його повернув (АУСБУ ЛО-3, арк. 118).

У протоколі за 10 квітня 1967 р. І. Губка (проводив старший слідчий слідчого відділу УКДБ при РМ УРСР у Львівській обл. капітан Харитонов і помічник прокурора Львівської обл. молодший радник юстиції Васильєв (ім'я не встановлено)) говорив, що В. Гурського знає з 1959 р. зі спільної роботи на швейній фабриці у с. Розділ Миколаївського р-ну Львівської обл. Із 1965 р. В. Гурський проживав у м. Львів, на вул. Жовтневій. Одружений, його дружина Тетяна працювала разом із дружиною Івана Губки на фірмі «Маяк». Вони товаришували сім'ями, ходили одні до одних у гості (АУСБУ ЛО-3, арк. 115).

Взимку 1965–1966 рр. знайомий із виправного табору Богдан Криса передав почитати п'ять антирадянських журналів «Воля і Батьківщина», які, за його ж словами, отримав від Мирослава Меленя. Іван Губка стверджував, що від Богдана Криса чув негативне враження про журнал. Однак сам не розгортав і не читав, а відразу відніс на роботу до В. Вихотя і віддав їх йому. За деякий час, у січні–лютому 1967 р., коли І. Губка їхав у службових справах на базу «Укоопкульторг», де раніше працював, дорогою заїхав на базу, точніше склад бази «Головполіграфзбуту», до В. Вихотя і забрав від нього ці журнали. На базі «Укоопкульторг» Іван Губка пробув до кінця робочого дня і тоді на заводській легковій машині поїхав додому, а його друг Дмитро Барандій, який там працював, попросив підвезти додому. Тоді ж передав Д. Барандію ці п'ять, отриманих від В. Вихотя, журналів і просив його їх прочитати. Дмитро Барандій їх не повернув (АУСБУ ЛО-3, арк. 212).

Після усіх зустрічей із З. Красівським і М. Меленем та розмов із ними щодо видання типографічним способом журналу «Воля і Батьківщина» та зміни його змісту, І. Губка весною 1966 р. намагався віднайти шрифт, звертався за ним до В. Вихотя, який хоч і мав його на складі, але дати не зміг, оскільки той перебував на суворому документальному обліку.

У 1966 р., передавши В. Вихотеві та І. Могитичеві для читання журнали «Воля і Батьківщина», І. Губка згодом просив написати відгуки про їхній зміст та форму. Водночас говорив, що їх можна дати прочитати довіреним особам. Після цього В. Вихоть передав І. Губці віддруковану на друкарській машинці статтю про моральний облік львівських письменників (про автора нічого не говорив). Ця стаття не була антирадянською, тому І. Губка повернув її В. Вихотю. Іван Губка зауважив, що про те, що Василь Вихоть передавав читати журнали «Воля і Батьківщина» Євгенові Бобку та Євгенові Гвоздюку, він довідався тільки на слідстві. Як стверджував, цих осіб він не знав (силовики писали також, що В. Вихоть просив їх написати відгуки на журнал «Воля і Батьківщина» (АУСБУ ЛО-3, арк. 202)).

Про свої наміри видавати антирадянський журнал типографічним шрифтом у 100 примірників із поширенням по усій Україні І. Губка влітку 1966 р. говорив І. Могитичу. Однак, окрім обіцянок З. Красівському, розмов із І. Могитичем і В. Вихотем, до якого І. Губка звертався за шрифтом, сказав, що більше нічого не зробив для створення підпільної друкарні (АУСБУ ЛО-3, арк. 13).

Отримані восени 1965 р. від С. Вардинця оунівські брошури, одна з яких – «Хто такі бандерівці і за що вони борються», а друга – «Бюро інформації УГВР», перебували в І. Губки понад рік. Він їх прочитав, а потім поклав разом із профспілковими документами і сказав, що забув про них. Їх він спалив у січні 1967 р., коли передавав профспілкові документи (АУСБУ ЛО-3, арк. 214).

Унаслідок десятків протоколів допиту, очних ставок, допитів свідків силовики склали обвинувальний висновок у кримінальній справі № 141 за обвинуваченням І.

Губки. Зокрема, у ньому зазначено, що він, повернувшись з ув'язнення у м. Львів після відбування покарання, будучи антирадянськи налаштованим, із метою підризу радянської влади, на початку 1965 р. знову почав проводити антирадянську діяльність. Із цією метою впродовж 1965–1967 рр. І. Губка систематично зберігав і поширював серед оточчя антирадянські документи. На початку 1965 р. отримав від мешканця м. Львів С. Корольчука статті антирадянського змісту «Дві українські енциклопедії» (на фотоплівці та фотопапері) і «З приводу процесу над Погружальським», які задля поширення розміщеної в них інформації передав для ознайомлення І. Могитичеві, а останню – Д. Барандієві (АУСБУ ЛО-3, арк. 115–117, 129–143, 152, 153, 163–164, 206–207; АУСБУ ЛО-4, арк. 31–32, 80–81, 94, 100, 125, 298–299, 310–312, 313–314). Восени 1965 р. І. Губка передав С. Вардинцеві фотоплівки з текстом антирадянської статті «Дві українські енциклопедії» для її тиражування фотоспособом із метою подальшого поширення. За пропозицією І. Губки, восени 1965 р. С. Вардинець передав ці фотоплівки для ознайомлення М. Меленеві. Тоді ж І. Губка встановив зв'язок із З. Красівським і М. Меленем та впродовж 1965–1967 рр. отримував від них для поширення журналу антирадянського змісту «Воля і Батьківщина», надруковані на друкарській машинці від імені УНФ й іншу літературу антирадянського, націоналістичного змісту. Так, восени 1965 р. І. Губка отримував від М. Меленя через С. Вардинця документи антирадянського змісту: 7–8 журналів «Воля і Батьківщина», листівку «Вищим урядовим чинникам на Україні», надруковані від імені УНФ, дві брошури – «Хто такі бандерівці і за що вони борються», «Бюро Інформації УГВР», видані ОУН у 1948 р. (АУСБУ ЛО-6, арк. 44).

На початку 1966 р. І. Губка, з метою друку статті «З приводу процесу над Погружальським» у журналі «Воля і Батьківщина» передав її через С. Вардинця М. Меленю і З. Красівському, де вона була надрукована у № 16 за червень. Тоді ж вдруге отримав від М. Меленя через С. Вардинця наступних п'ять номерів «Волі і Батьківщини» (АУСБУ ЛО-3, арк. 91–95, 129–143, 152–153, 154–155, 160–162, 173–174, 205–215; АУСБУ ЛО-4, арк. 46–70, 319–324; АУСБУ ЛО-5, арк. 243–248).

На початку 1967 р. І. Губка взяв у мешканця м. Львів Б. Криси, які йому залишив М. Мелень, п'ять номерів журналу «Воля і Батьківщина» (АУСБУ ЛО-3, арк. 99, 105, 113, 212; АУСБУ ЛО-4, арк. 78–79). Отримані від М. Меленя і З. Красівського через С. Вардинця і С. Крису журнали «Воля і Батьківщина», листівку «Вищим урядовим чинникам на Україні» й оунівські брошури І. Губка зберігав і систематично поширював серед оточчя у м. Львів (АУСБУ ЛО-6, арк. 45). Так, антирадянські журнали «Воля і Батьківщина» він тричі (влітку 1966 р. – п'ять–шість, восени 1966 р. – два–три і в січні–лютому 1967 р. – п'ять) та антирадянську листівку «Вищим урядовим чинникам на Україні» передавав для читання своєму знайомому В. Вихотеві, пропонуючи ознайомити з цією антирадянською літературою інших осіб, написати відгуки на зміст цих журналів і статей у них.

Виконуючи завдання І. Губки, В. Вихоть передавав вказані журнали й листівки своїм знайомим, які проживали у м. Львів – Є. Гвоздюкові та Є. Бобкові і просив їх написати відгуки (АУСБУ ЛО-3, арк. 99–101, 106–107, 112–117, 207–222, 224–230; АУСБУ ЛО-4, арк. 146–213, 304–309; АУСБУ ЛО-5, арк. 130–252).

Антирадянські журнали «Воля і Батьківщина» І. Губка задля розповсюдження інформації, яка в них містилася, передавав І. Могитичу (восени 1965 р. – п'ять, весною 1966 р. – три), який після ознайомлення повернув їх І. Губці (АУСБУ ЛО-3, арк. 99–100, 115–117, 138, 207–210; АУСБУ ЛО-4, арк. 93–108, 315–318). Взимку

1965–1966 рр. І. Губка з цією ж метою передавав читати три журнали В. Гурському, який після ознайомлення також їх повернув (АУСБУ ЛО-3, арк. 115–117, 212; АУСБУ ЛО-4, арк. 246–256; АУСБУ ЛО-6, арк. 46).

Влітку 1966 р. І. Губка передав на ознайомлення мешканцю м. Львів С. Корольчукові п'ять антирадянських журналів «Воля і Батьківщина» (№ 11–15), у якого їх вилучили під час слідства 13 квітня 1967 р. із будинку його батьків у с. Глинське Здолбунівського р-ну Рівненської обл. (АУСБУ ЛО-3, арк. 115–117, 206, 211; АУСБУ ЛО-4, арк. 5–32, 298–300; АУСБУ ЛО-5, арк. 129–252).

У лютому 1967 р. І. Губка передав на ознайомлення п'ять журналів «Воля і Батьківщина» Д. Барандієві, який після ознайомлення їх спалив (АУСБУ ЛО-3, арк. 104–106, 113, 212; АУСБУ ЛО-4, арк. 121–130, 310–312). Взимку 1966–1967 рр. І. Губка передав для ознайомлення сім-вісім журналів своєму співслужбовцю М. Волошинові (АУСБУ ЛО-3, арк. 118–119, 212; АУСБУ ЛО-4, арк. 274–275, 301–303). Отримані 1965 р. від М. Меленя брошури антирадянського націоналістичного змісту «Хто такі бандерівці та за що вони борються», «Бюро Інформації УГВР» І. Губка понад рік зберігав із метою поширення, а відтак спалив (АУСБУ ЛО-3, арк. 139, 188, 214).

Окрім того, І. Губка, підтримував зв'язок із З. Красівським і М. Меленем, проводив організаційну діяльність, спрямовану на вдосконалення форм, методів виготовлення та поширення антирадянських документів (АУСБУ ЛО-6, арк. 47). Так, восени 1965 р. і влітку 1966 р. І. Губка зустрівся з обома для обговорення питання вдосконалення форми, змісту журналу «Воля і Батьківщина», його видання типографічним способом із метою більшого поширення.

У лютому і березні 1967 р. І. Губка двічі зустрічався з Г. Прокоповичем також для обговорення питань, які стосувалися форми й методів вдосконалення видання та поширення журналу «Воля і Батьківщина» (АУСБУ ЛО-3, арк. 92–103, 125–126, 165–172, 205–215, 219–223, 270, 273, 279–280, 286–313, 336; АУСБУ ЛО-4, арк. 286–297).

Виконуючи завдання З. Красівського і М. Меленя, І. Губка намагався придбати шрифт для видання журналу «Воля і Батьківщина» типографічним способом, а також одержати консультацію з організації типографії. З цими питаннями він звертався до В. Вихотя, який працював завідувачем складу «Головполіграфзбут». Пропонував І. Могитичу і В. Вихотю писати особисто статті в цей журнал і збирати в інших осіб відгуки на його зміст (АУСБУ ЛО-3, арк. 165–172, 205–215; АУСБУ ЛО-4, арк. 80–84, 93–102, 146–174, 304–309; АУСБУ ЛО-6, арк. 48).

Відтак І. Губка визнав себе повністю винним у пред'явленому обвинуваченні за ст. 62, ч. 1, і ст. 64 КК УРСР і відзначив, що від весни 1965 р. до арешту 27 березня 1967 р. проводив серед знайомих антирадянську діяльність, поширюючи документи відповідного змісту.

Діяльність І. Губки підтверджували також покази (АУСБУ ЛО-3, арк. 219–336; АУСБУ ЛО-4, арк. 13–32, 46–72, 76–79, 93–108, 146–202, 207–211, 214–221, 224–232, 298–300, 313–314, 319–324; АУСБУ ЛО-6, арк. 49) й очні ставки із З. Красівським (АУСБУ ЛО-4, арк. 295–297), М. Меленем (АУСБУ ЛО-4, арк. 290–294), Г. Прокоповичем (АУСБУ ЛО-4, арк. 286–289) і свідками: С. Корольчуком (АУСБУ ЛО-4, арк. 298–300), В. Вихотем (АУСБУ ЛО-4, арк. 304–309), Д. Барандієм (АУСБУ ЛО-4, арк. 310–312), І. Могитичем (АУСБУ ЛО-4, арк. 315–318), С. Вардинцем (АУСБУ ЛО-4, арк. 319–324; АУСБУ ЛО-6, арк. 51). Окрім цього, діяльність І. Губки підтверджували речові докази – журнали антирадянського змісту «Воля і Батьківщина» № 11–15, ви-

лучені під час слідства в С. Корольчука, які І. Губка передав йому для ознайомлення, записи в його блокнотах, службові телефони І. Могитича, В. Вихотя, із якими він підтримував стосунки (АУСБУ ЛО-5, арк. 130–229, 124–128, 254).

У Львові 31 липня 1967 р. (о 10:00) відбулося засідання судової колегії у кримінальних справах Львівського обласного суду в такому складі: голова – М. П. Лисенко, народні засідателі – Г. Корнієнко, Г. Осельська, секретар – А. Квартенко, прокурор – І. Садовський, адвокат – В. Бардяков (імена не встановлено) (АУСБУ ЛО-6, арк. 73). Після розгляду справи 1 серпня 1967 р. судова колегія у кримінальних справах Львівського обласного суду винесла вирок.

У зал судового засідання викликали свідків: З. Красівського, М. Меленя, Г. Прокоповича (утримувалися під вартою у слідчому ізоляторі УКДБ у Львівській обл.), С. Корольчука, С. Вардинця, Б. Крису, І. Могитича, Д. Барандія, В. Вихотя, В. Гурського, М. Волошина (АУСБУ ЛО-6, арк. 56). Вони стверджували, що справді в 1965–1967 рр. отримували літературу антирадянського змісту від І. Губки, який пропонував їм вивчати її та писати відгуки.

Відтак судова колегія вважала, що вчинені І. Губкою дії повністю охоплювали ст. 62, ч. 1, КК УРСР. Натомість журналі «Воля і Батьківщина» писав З. Крицько, друкував З. Красівський. Іван Губка, крім розмов, фактично нічого для удосконалення та ширшого видання журналу не зробив. Вказані дії судова колегія вважала такими, що не можна кваліфікувати як організаційну діяльність, тому кваліфікація ст. 64 КК УРСР дій І. Губки була зайвою, а та стаття підлягала вилученню з обвинувачення. Судова колегія також враховувала, що І. Губка під час судового засідання щиро розкався, повністю визнав вину, а відтак вважала можливим не обирати до нього максимальної міри покарання. Враховуючи наведене і керуючись ст. 323, 324 КПК УРСР, винесла вирок: І. Губку визнати винним та обрати покарання за ст. 62, ч. 1, КК УРСР – 6 років позбавлення волі у виправно-трудовій колонії суворого режиму, із засланням на 5 років, термін відбуття покарання рахувати з 27 березня 1967 р. (АУСБУ ЛО-6, арк. 129–135).

Адвокат В. Бардяков 2 серпня 1967 р. подав до Верховного Суду УРСР (судової колегії із кримінальних справ) скаргу на вирок судової колегії у кримінальних справах Львівського обласного суду від 1 серпня 1967 р., у якій просив змінити вирок І. Губки – знизити міру покарання (АУСБУ ЛО-6, арк. 154–155).

Іван Губка 7 серпня 1967 р. підготував і подав касаційну скаргу, у якій просив переглянути справу та зменшити термін покарання (АУСБУ ЛО-6, арк. 157–160). 29 серпня 1967 р. у Верховному Суді УРСР відбувалося слухання його справи (АУСБУ ЛО-6, арк. 161). Відповідно до ухвали судової колегії у кримінальних справах Верховного Суду УРСР (голова – Василь Ярославський), рішення Львівського обласного суду залишили без змін (АУСБУ ЛО-6, арк. 163–167).

Іван Губка був звільнений 27 березня 1973 р. Реабілітований – 20 листопада 1992 р. (звернувся із відповідною заявою 10 лютого 1992 р. (АУСБУ ЛО-6, арк. 1174–174 зв.)) через відсутність сукупності доказів, які б підтверджували обґрунтованість притягнення до відповідальності (ст. 1 Закону УРСР від 17 квітня 1991 р. «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні») (начальник відділу реабілітації УСБУ у Львівській обл. підполковник П. Лобода (ім'я не встановлено) та старший помічник прокурора Львівської обл. із нагляду за слідством в органах державної безпеки В. Дорош (ім'я не встановлено), заступник прокурора Львівської обл., державний радник юстиції 3-го класу Зеновій Котик). Іван Губка тоді проживав на вул. Суркова, 4, кв. 59 (АУСБУ ЛО-6, арк. 176 зв.).

Отже, із викладеного матеріалу можна висувати, що кримінальна справа поряд з іншими видами джерел є важливою складовою під час комплексного дослідження біографії учасника українського визвольного руху, з якої довідуємося як про життя та діяльність заарештованого, так і чимало інформації про його рідних.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Архів УСБУ ЛО-1: Архів Управління Служби безпеки України в Львівській області (Архів УСБУ ЛО), спр. П-27397, т. 1.

Архів УСБУ ЛО-2: Архів УСБУ ЛО, спр. П-27397, т. 2.

Архів УСБУ ЛО-3: Архів УСБУ ЛО, спр. П-27490, т. 1.

Архів УСБУ ЛО-4: Архів УСБУ ЛО, спр. П-27490, т. 2.

Архів УСБУ ЛО-5: Архів УСБУ ЛО, спр. П-27490, т. 3.

Архів УСБУ ЛО-6: Архів УСБУ ЛО, спр. П-27490, т. 4.

Губка, І. (1997). Дорогами життя. Спогади. Воля і Батьківщина, 1–4.

Губка, І. (1998). Дорогами життя. Спогади. Воля і Батьківщина, 1–3.

Губка, І. М. (2000а). Пірятин: перемога і трагедія. Львів: НВФ «Українські технології».

Губка, І. М. (2000b). У царстві сваволі. Спогади, 1. Львів: НВФ «Українські технології».

Губка, І. (упоряд.). (2001). Українські політичні в'язні і крах більшовицької імперії. Львів: НВФ «Українські технології».

Губка, І. (2002а, 13–14 грудня). Гряде доба націй (до 10-річчя створення Конгресу Українських Націоналістів). За вільну Україну, 4.

Губка, І. М. (2002b). Пірятин: перемога і трагедія. Львів: НВФ «Українські технології».

Губка, І. М. (2003). У царстві сваволі (стежка додому). Спогади, 2. Львів: НВФ «Українські технології».

Губка, І. М. (2004). Дорогою боротьби (історичні замальовки), 1. Львів: ПТВФ «Афіша».

Губка, І. М. (2005а). Дорогою боротьби (переможні бої УПА), 2. Львів: ПТВФ «Афіша».

Губка, І. (2005b). Правда про Норильськ. Львів: ПТВФ «Афіша».

Губка, І. М. (2006а). Дорогою боротьби (етапи і зони), 3. Львів: ПТВФ «Афіша».

Губка, І. М. (2006b). Дорогою боротьби (не бійся), 4. Львів: ТзОВ «ВФ “Афіша”».

Губка, І. М. (2007). Дорогою боротьби (борці за Україну 1960–1990). Львів: ПТВФ «Афіша».

Губка, І. М. (2009). Дорогою боротьби (Лицар Служби Безпеки), 5. Львів: «Афіша».

Губка, І. (2010). Слава Стецько (1920–2010). Воля і Батьківщина, 1–2, 101–112.

Губка, І. М. (2011). Дорогою боротьби («Сіроманці» – курінь окремого призначення), 8. Львів: ТзОВ «ВФ “Афіша”».

Губка, І. М. (2012). Дорогою боротьби (Силою і зброєю!). Львів: ТзОВ «ВФ “Афіша”».

Губка, І. М. (2013а). Дорогою боротьби (Норильськ: звитяга і перемога!). Львів: ТзОВ «ВФ “Афіша”».

Губка, І. М. (2013b). Унівська битва. Львів: ПТВФ «Афіша».

Губка І. М. (2013c). Долина смерті. Ботугичаг. Львів.

Зайцев, Ю. Д. (2016). Губка Іван Миколайович. Енциклопедія Сучасної України, 6. <https://esu.com.ua/article-32227>

Павлів, Б. (2002, 22–23 березня). Борець з юних літ. За вільну Україну, 5.

Смолій В. А. (гол. ред. кол.). (2020). Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область. Книга шоста: м. Жовква, Жовківський район. Львів: Простір-М, 218.

REFERENCES

Arkhir Upravlinnia Sluzhby bezpeky Ukrainy v Lvivskii oblasti (Arkhir USBU LO), spr. P-27397, t. 1 (in Russian).

Arkhir USBU LO, spr. P-27397, t. 2 (in Russian).

Arkhir USBU LO, spr. P-27490, t. 1 (in Russian).

Arkhir USBU LO, spr. P-27490, t. 2 (in Russian).

Arkhir USBU LO, spr. P-27490, t. 3 (in Russian).

Arkhir USBU LO, spr. P-27490, t. 4 (in Russian).

Hubka, I. (1997). Dorohamy zhyttia. Spohady. Volia i Batkivshchyna, 1–4 (in Ukrainian).

Hubka, I. (1998). Dorohamy zhyttia. Spohady. Volia i Batkivshchyna, 1–3 (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2000a). Pyriatyn: peremoha i trahediia. Lviv: NVF «Ukrainski tekhnolohii» (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2000b). U tsarstvi svavoli. Spohady, 1. Lviv: NVF «Ukrainski tekhnolohii» (in Ukrainian).

Hubka, I. (Comp.). (2001). Ukrainski politychni viazni i krakh bilshovytskoi imperii. Lviv: NVF «Ukrainski tekhnolohii» (in Ukrainian).

Hubka, I. (2002a, Hruden 13–14). Hriade doba natsii (do 10-richchia stvorennia Konhresu Ukrainskykh Natsionalistiv). Za vilnu Ukrainu, 4 (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2002b). Pyriatyn: peremoha i trahediia. Lviv: NVF «Ukrainski tekhnolohii» (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2003). U tsarstvi svavoli (stezhka dodomu). Spohady, 2. Lviv: NVF «Ukrainski tekhnolohii» (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2004). Dorohoiu borotby (istorychni zamalovky), 1. Lviv: PTVF «Afisha» (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2005a). Dorohoiu borotby (peremozhni boi UPA), 2. Lviv: PTVF «Afisha» (in Ukrainian).

Hubka, I. (2005b). Pravda pro Norylsk. Lviv: PTVF «Afisha» (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2006a). Dorohoiu borotby (etapy i zony), 3. Lviv: PTVF «Afisha» (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2006b). Dorohoiu borotby (ne biisia), 4. Lviv: TzOV «VF “Afisha”» (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2007). Dorohoiu borotby (bortsi za Ukrainu 1960–1990). Lviv: PTVF «Afisha» (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2009). Dorohoiu borotby (Lytsar Sluzhby Bezpeky), 5. Lviv: «Afisha» (in Ukrainian).

Hubka, I. (2010). Slava Stetsko (1920–2010). Volia i Batkivshchyna, 1–2, 101–112 (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2011). Dorohoiu borotby («Siromantsi» – kurin okremoho pryznachennia), 8. Lviv: TzOV «VF “Afisha”» (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2012). Dorohoiu borotby (Syloi i zbroieiu!). Lviv: TzOV «VF “Afisha”» (in Ukrainian).

Hubka, I. M. (2013b). Univska bytva. Lviv: PTVF «Afisha» (in Ukrainian).

Hubka I. M. (2013c). Dolyna smerti. Botuhychah. Lviv (in Ukrainian).

Zaitsev, Yu. D. (2016). Hubka Ivan Mykolaiovych. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy, 6. <https://esu.com.ua/article-32227> (in Ukrainian).

Pavliv, B. (2002, Berezen 22–23). Borets z yunykhn lit. Za vilnu Ukrainu, 5 (in Ukrainian).

Smolii V. A. (Head EB). (2020). Reabilitovani istoriieiu. U dvadtsiaty semy tomakh. Lvivska oblast. Knyha shosta: m. Zhovkva, Zhovkivskiyi raion. Lviv: Prostir-M, 218 (in Ukrainian).

Myroslav SYRKO

PhD Student of the Department of History of Ukraine and Law,

I. Franko State Pedagogical University of Drohobych

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8176-9405>

e-mail: myroslaav@gmail.com

IVAN HUBKA IN THE MATERIALS OF THE 1967 CRIMINAL CASE

The article reveals the information potential of the criminal case (1967) as a source for the history of I. Hubka's life. It is established that, along with other types of sources, this type is an important component of a comprehensive biographical study of a participant in the Ukrainian liberation movement. The author found that on its basis it is possible to accurately determine the date and place of arrest, full information about the family, the articles of the Criminal Code charged, the sentence, the term and place of serving the sentence, and the fact of rehabilitation.

The study also highlighted the main charges that I. Hubka himself admitted: firstly, keeping and distributing anti-Soviet literature among his circle; secondly, discussion with Z. Krasivskiyi, G. Prokopovich and M. Melen about improving the form and content of the magazine «Volya i Batkivshchyna» and its wider distribution; thirdly, the search for the purchase of a font for the production of a magazine by a typographical method. At the same time, the case clearly shows the attempt of I. Gubka himself to hide his participation and the participation of others in anti-Soviet work. Only after face-to-face betting and testimony was, he forced to confess.

The author found out that I. Hubka was released from prison on 27 March 1973 and from a special settlement in 1977. It was traced that the case was investigated by Captain Klymenko, a senior investigator of the KGB under the Council of Ministers of the Ukrainian SSR in the Lviv region, Captain Kharytonov, a senior investigator of the KGB under the Council of Ministers of the USSR in the Lviv region, and Senior Lieutenant Tarasenko, an investigator of the KGB under the Council of Ministers of the Ukrainian SSR in the Lviv region.

Key words: Ivan Gubka, criminal case, Ukrainian liberation movement, repressive system.